

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2021

Tarkastuslautakunta 8.6.2022

TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT

Tarkastuslautakunnan tulee kuntalain 121 §:n mukaan antaa vuosittain arviointikertomus, jossa tarkastuslautakunta ottaa kantaa siihen, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa.

Tarkastuslautakunnan tulee myös arvioida, onko kunnan toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta vastaa lisäksi sidonnaisuuksien valvonnasta ja valvoo 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista.

Kaskisten kaupungin tarkastuslautakuntaan kuuluu viisi varsinaista jäsentä, joista jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Kaupunginvaltuusto on valinnut tarkastuslautakunnan toimikaudeksi 2021–2024 seuraavasti:

Varsinaiset jäsenet

Mirja Högstrand, puheenjohtaja
Anneli Tunttunen, varapuheenjohtaja
Jani Salo, jäsen
Anni Cappel, jäsen
Ari Lehtonen, jäsen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Kenneth Karlsson
Rolf Gådefors
Heidi Fröjd
Ilkka Hovi
Anu Lehtonen

Arviointiprosessi ja tiedonlähteet

Tarkastuslautakunta tekee arviointityötä vahvistetun arviointisuunnitelman mukaisesti koko toimikauden ajan. Suunnitelmassa on määritelty vuosittaiset painopistealueet arviointia varten. Vuosittain laaditaan erillinen työsuunnitelma kyseisen talousarviovuoden arviointia varten.

Tarkastuslautakunta arvioi pääasiassa kunnan tilinpäätöksen perusteella, onko talousarviossa asetetut toiminnan ja talouden tavoitteet saavutettu. Talousarviovuoden aikana tarkastuslautakunta arvioi kunnan toimintaa käymällä läpi eri toimielinten pöytäkirjoja, keskustelemalla valtuutettujen, viranhaltijoiden ja henkilökunnan kanssa, vierailemalla tarvittaessa valituissa toimintayksiköissä sekä tutustumalla erilaisiin selvityksiin.

Tarkastuslautakunnalla on ollut viisi kokousta toimintavuonna 2021, joista kaikista on laadittu pöytäkirjat. Tarkastuslautakunta on kuullut vastuullisia viranhaltijoita vuoden aikana ja tutustunut eri vastuualueisiin työohjelman mukaisesti. Hallintosihteeri Marie Grannas on toiminut tarkastuslautakunnan sihteerinä. BDO Audiator Oy on vastannut lakisääteisestä tilintarkastuksesta JHT, KHT Andreas Holmgårdin toimiessa päävastuullisena tilintarkastajana. Tilintarkastajat ovat säännöllisesti osallistuneet tarkastuslautakunnan kokouksiin.

Sidonnaisuusrekisteri

Kuntalain 84 §:n mukaan tarkastuslautakunta vastaa kunnan sidonnaisuusrekisteristä. Sidonnaisuusilmoitukset tulee jättää tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tietoon. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista henkilöä jättämään uuden ilmoituksen tai täydentämään ilmoitustaan. Sidonnaisuusrekisteri tarkastettiin ja hyväksyttiin vuoden aikana. Yksi valtuutettu ei ole kehoituksista huolimatta jättänyt sidonnaisuusilmoitusta.

Arviointikertomuksen 2020 käsittely

Hallitus on kuntalain 121 §:n nojalla velvollinen antamaan valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunnan vuoden 2020 arviointikertomus käsiteltiin valtuuston kokouksessa 10.6.2021.

Johtuen huonosta taloudellisesta kehityksestä ja sääntömääräisten toimenpiteiden osittaisesta huomiotta jättämisestä mm. valvontaraporttien suhteen tarkastuslautakunta ehdotti, että kaupunginvaltuusto pyytää kirjallista selvitystä kaupunginhallitukselta 30.9.2021 mennessä siitä, miten puutteet tullaan korjaamaan ja kuinka laskutus saatetaan ajan tasalle. Kaupunginvaltuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi. Hallitus ei ole antanut valtuustolle kirjallista lausuntoa arviointikertomuksen havaintoihin perustuen kuntalain säännöksistä huolimatta.

Yhteenveto vuodesta 2021 sekä ehdotukset toimenpiteiksi

Kaskisten tulos on edelleen alijäämäinen ja taloustilanne on tasapainottamistoimenpiteistä huolimatta yhä heikko. Kaupungin kertynyt ylijäämä per 31.12.2021 on noin 3,6 miljoonaa euroa. Kertynyt ylijäämä hupenee nopeaa tahtia ja Kaskisista on hyvää vauhtia tulossa kriisikunta. Mikäli kaupungin taloutta ei saada tasapainoon, on kertynyt ylijäämä käytetty loppuun viimeistään vuonna 2024 tai 2025.

Tilinpäätöksen mukaan toimintakate poikkeaa 10 % eli runsaat 915 000 euroa alkuperäisestä talousarviosta, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi joulukuussa 2020. Tältä pohjalta katsomme, että talousarvio ei ole ollut paikkansapitävä, ja että menojen alibudjetointi käyttötalousoosassa on ollut toistuvaa joillakin alueilla, etenkin perusturvan kohdalla. Olemme epäonnistuneet toiminnan sopeuttamisessa tuloihin nähden ja ylläpidämme edelleen palvelutasoa, joka edellyttää kalliita ostopalveluita, mikä pitkälti selittää kaupungin negatiivista taloudellista kierrettä.

Tietoinen alijäämän budjetoiminen ilman todellisia muutoksia toiminnassa on mielestämme johtanut kaupunginvaltuustoa harhaan. Kaupunginvaltuusto käsitteli ja hyväksyi talousarviota 2021 koskevat talousarviomuutokset tammi-helmikuussa 2022, eli jo tilikauden päätyttyä, mikä kieli talousjohtamisen ja budjettiseurannan heikosta laadusta.

Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa selkeästi säädettyjä sidonnaisuustasoja tuloslaskelmaosan, investointiosan ja rahoitusosan kohdalla.

Vesilaitoksen talous vaikuttaa olevan epätasapainossa ja vaatii toimenpiteitä.

Tilinpäätöksestä puuttuu taulukot konserniyhtiöiden tavoitteista ja niiden toteutumisesta. Edellytämme näitä vastaisuudessa.

Suosittellemme, että kaupungin rakennusten korjausvelka dokumentoidaan niin, että kunnan toimielimillä ja viime kädessä valtuustolla on tarpeeksi aineistoa talousarviovarojen oikeisiin tarkoituksiin ohjaamista varten.

Yllä mainituista huomioista johtuen suosittellemme, että kaupunginvaltuusto pyytää kaupunginhallitukselta kirjallisen vastineen viimeistään 30.9.2022.

Talousarvio ja taloussuunnitelma sitovat kunnan toimielimiä ja henkilökuntaa ja muodostavat samalla työkalun talouden ohjausta ja valvontaa varten. Kuntalain 110 §:n mukaan talousarvion tulee koostua käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Talousarviota tulee noudattaa kunnan toiminnassa ja taloudessa.

Jotta valtuusto voi ohjata taloutta ja toimintaa, tulee päättää talousarvion sitovuudesta. Talousarviokirjan s. 7 mukaan talousarvio on sitova kustannuspaikkatasolla lautakunnissa (yleishallinto, perusturvalautakunta, sivistyslautakunta, tekninen lautakunta). Talousarvion muutoksista päätetään valtuustossa. Tarkastuslautakunta panee merkille, että tuloslaskelmaosasta (verot, valtionosuudet sekä rahoituserät + poistot), investointiosasta ja rahoitusosasta puuttuu vahvistetut sidonnaisuustasot.

Talouden toteuma 2021

Kaupungin talous on edelleen heikko ja tulos on jälleen merkittävästi alijäämäinen tilinpäätöksessä 2021. Tuloslaskelma osoittaa 1,2 miljoonan euron alijäämää, kun budjetoitu alijäämä hyväksytyjen budjettimuutosten jälkeen on 1,9 miljoonaa euroa. Kertynyt ylijäämä on vuoden lopussa 3,6 miljoonaa euroa. Verotulot olivat noin 0,5 miljoonaa euroa budjetoituja paremmat ja valtionosuudet ylittivät talousarvion 155 000 eurolla, mikä vähentää alijäämää.

Kaskisten ongelmat ovat käyttötalousarviossa. Toimintakate on 94 000 euroa budjetoitua heikompi verrattuna muutettuun talousarvioon. Suuria muutoksia tehtiin kuitenkin talousarvion kustannuspuolella ja summa muodostui kaikkiaan 1 miljoonan suuruiseksi vuoden aikana. Poikkeama on suuri alkuperäiseen talousarvioon nähden ja kyseenalaistammekin, onko talousarvion täydellisyysperiaatetta noudatettu, eli onko kaikki tiedossa olevat tulot ja menot huomioitu talousarviota laadittaessa syksyllä 2020.

Alla oleva taulukko osoittaa poikkeamat alkuperäisen talousarvion ja toteutuneiden lukujen välillä. Erityisesti vuosina 2020 ja 2021 ovat poikkeamat olleet olennaisia.

	Alkuperäinen talousarvio 2019			Alkuperäinen talousarvio 2020			Alkuperäinen talousarvio 2021		
	Tilinpäätös 2019	Poikkeama (%)	2020	Tilinpäätös 2020	Poikkeama (%)	2021	Tilinpäätös 2021	Poikkeama (%)	
Toimintakate	-8 886 737 €	-8 653 086 €	97,4 %	-8 471 209 €	-9 012 602 €	106,4 %	-9 193 238 €	-10 108 508 €	110,0 %
Vuosikate	-110 837 €	-504 818 €	455,5 %	76 989 €	55 528 €	72,1 %	-238 242 €	-487 227 €	204,5 %
Alijäämä	-812 476 €	-1 459 516 €	179,6 %	-575 798 €	-1 003 081 €	174,2 %	-912 618 €	-1 179 716 €	129,3 %

Lautakunnilla ja kaupunginhallituksella on vastuu pitää kiinni kunnanvaltuuston asettamista raameista. Käyttötalousarviossa on useita talousarvion ylityksiä, joihin palaamme kertomuksessa eri toimialojen arvioinnin yhteydessä.

Investointitahti oli maltillinen. Vuoden aikana investointeja tehtiin 1,3 miljoonalla eurolla (brutto). Talousarvion kustannukset ylitettiin 315 000 eurolla. Koska valtuusto ei ole päättänyt sidonnaisuustasosta, on toteutunutta lukua vaikea arvioida, mutta ylityksiä on ollut myös hanketasolla. Esimerkiksi teiden, katujen ja liikennemerkkien osalta valtuuston hyväksymät määrärahat puuttuvat kokonaan, kun taas kuluja on ollut 100 000 euroa. Hankemäärärahat eivät näin ollen ole olleet kaupunginvaltuuston hallinnassa, joten huomautamme, että sidonnaisuustaso on määriteltävä.

Tuloja investointiosassa on 817 000 euroa, joka koostuu teollisuusrakennukseen kohdistuneesta palovahingosta saadusta vakuutuskorvauksesta. Korvausta ei ole budjetoitu, mikä vääristää investointiosan lopputulosta.

Lainakanta kasvoi 823 000 eurolla (netto) sisältäen luotollisen sekkitalin limiitin, jota kaupunki käyttää maksuvalmiuden turvaamiseksi. Kaupungin velkataakka oli vuodenvaihteessa 6,8 miljoonaa euroa eli 5 253

euroa per asukas. Velkaantuminen on pitkästi yli maan keskitason. Tunnusluku kassan riittävyys (pv) per 31.12.2021 oli 0, mikä tarkoittaa, että kassa oli tyhjillään vuoden vaihteessa.

Toimielinten toiminnan ja talouden arviointi

Hallinto

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan toimintaan liittyviä tavoitteita ei ole kaikilta osin saavutettu. Hallintosääntöä ei ole päivitetty, vaikka kaupungin organisaatiota on muutettu 1.1.2021 alkaen. Hankintaohjeita, sisäistä valvontaohjetta ja konserniohjetta ei ole päivitetty tavoitteiden mukaisiksi.

Taloudellisia tavoitteita ei ole saavutettu valtuuston sidonnaisuustasolla, sillä valtuuston ja hallituksen kustannuspaikka ylitti määrärahat 139 000 eurolla. Tämä tasoittuu sillä, että muilla hallinnon kustannuspaikolla budjetin määrärahat alittuivat.

Kaupunginvaltuusto on 20.1.2022 ja 17.2.2022 käsitellyt talousarviomuutoksia, jotka koskettavat käyttötalousarviota 2021. Näkemyksemme mukaan muutostarpeet ovat johtuneet kontrolliin ja talousarvioseurannan puutteellisuudesta, eikä kyse ole hallintosäännön 96 §:n mukaisesta poikkeustilanteesta. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja vastaavat viime kädessä koko kaupungin talousarvion seurannasta. Näihin olemassa oleviin poikkeamiin viitaten katsomme, että kaupunginhallitus ei ole kaikilta osin onnistunut talouden ohjaamisessa.

Toiminnan tavoitteita voisi kehittää ja niitä voisi selkeyttää mitattavuuden parantamiseksi ravitsemuspalveluissa ja matkailutoiminnassa.

Perusturva

Tarkastuslautakunta katsoo, että perusturvan tavoitteet on olennaisilta osin saavutettu koronapandemian vaikutuksista huolimatta. Taloudelliset tavoitteet eivät täyty, sillä käyttötaloudessa on useita olennaisia ylityksiä.

Kustannuspaikan nro	Kustannuspaikka	Ylitys, netto
2001	Perusterveydenhuolto	235 000
2004	Hammashoito	11 000
2203	Toimeentuloturva	27 000
2208	Vammaispalvelut	78 000
2302	Tukipalvelut	36 000
2303	Mariakoti	307 000

Perusturvan palvelutaso on ollut riippuvainen kalliista ostopalveluista, jotka eivät vastaa Kaskisten kaupungin tuloja. Tarkastuslautakunnan aiempia huomioita asiasta ei ole kuultu, kun tarkastuslautakunta on huomauttanut, että kaupungin tulee käydä läpi perusturvan kustannuksia ja verrata palvelutasoaan muiden vastaavan kokoisten kuntien tasoon sekä ryhtyä toimenpiteisiin saadakseen kustannukset verrokkikuntien tasolle. Siirtyminen Pohjanmaan hyvinvointikuntayhtymään 1.1.2022 alkaen tulee todennäköisesti pitkällä tähtäimellä muuttamaan Kaskisten palvelutasoa.

Sivistystoimi

Näemme, että sivistystoimen tavoitteet on olennaisilta osin saavutettu. Koronapandemia toi mukanaan suuria haasteita kouluihin ja varhaiskasvatukseen mm. etäopintojen ja erityisjärjestelyiden myötä. Oppilashuollon kohdalla havaitsimme puutteita mm. henkilökuntapulasta johtuen.

Talouden tavoitteita ei kaikilta osin saavutettu, sillä päiväkodin ja urheiluhallin määrärahat ylittyivät kummankin osalta noin 15 000 eurolla eli 32 000 eurolla yhteensä. Kokonaisuudessaan sivistystoimen henkilöstökulut alittivat budjetin 92 000 eurolla.

Tekninen toimi

Tarkastuslautakunta arvioi, että teknisen toimen tavoitteet saavutettiin olennaisilta osin. Tilinpäätöksestä puuttuu joidenkin tavoitteiden kohdalta + ja – -merkit, mikä tekee tavoitteiden saavuttamisen arvioinnin osalta kannanoton vaikeaksi. Taloudellisia tavoitteita ei saavutettu, sillä käyttötaloudessa on useita olennaisia ylityksiä.

Kustannuspaikan nro	Kustannuspaikka	Ylitys, netto
5001	Tekninen hallinto	105 000
5007	Siivous	12 000
5012	Alueet (5101, 5102 & 5103)	58 000
5221	Päiväkotit	16 000
5222	Palvelukeskus tk ja perusturva	12 000
5021	Satama	16 000
5401	Vesihuolto	137 000

Kaupungilla on kiinteistöihin kohdistuvaa korjausvelkaa, jota ei ole dokumentoitu talousarviossa. Suosittelemme, että dokumentointi tehdään niin, että poliittisilla päättäjillä on oikeanlaista tietoa ja tarvittavat työkalut budjettivaroihin liittyvää päätöksentekoa varten.

Vesilaitos käsitellään kirjanpidossa erillisenä taseyksikkönä. Ajatuksena on, että vesihuollon, jonka toiminta muistuttaa liiketoimintaa, tulee olla taloudellisesti omavarainen. Vesilaitoksen erillistilinpäätös osoitti 57 000 euroa tappiota. Poikkeama käyttötalousarviosta on 137 000 euroa (netto). Vesilaitoksen taloutta tulee käydä läpi ja tasapainottaa.

Konsernin toiminnan ja talouden arviointi

Tilikaudelta on laadittu täydellinen konsernitilinpäätös sisältäen tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja taseen. Kaupunkikonserniin sisältyvät kaikki kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä, sekä kaupungin tytäryhtiöt.

Vuonna 2021 kaupunkikonsernin alijäämä on runsaat 0,940 miljoonaa euroa. Kertynyt ylijäämä on kaupunkikonsernissa n. 4,1 miljoonaa euroa, joka on n. 0,5 milj.euroa parempi kuin kaupungin. Konsernitaseen loppusumma on n. 21,7 miljoonaa euroa. Kuntalain 118 §:n mukaiset kriisikuntakriteerit painottavat erityisesti kuntakonsernin tunnuslukuja. Jotkin konsernin tunnusluvut ylittävät kriisikuntakriteerien raja-arvot vuonna 2021.

Kaupunginvaltuusto on talousarviokirjassa s. 13–15 määritellyt sitovat tavoitteet kaupungin tytäryhtiöille. Taulukot konserniyhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta puuttuvat tilinpäätöksestä. Edellytämme näitä jatkossa. Lisäksi konsernisääntö on päivitettävä ja raportointia konserninjohdolle parannettava.

Kriisikuntakriteerit

Eriyisen vaikeassa tilanteessa olevia kuntia koskevat kriteerit on uudistettu. Uudet kriteerit kuvaavat paremmin kunnan taloutta eri näkökulmista. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022, jolloin lähtökohtina ovat vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnusluvut.

Arviointimenettely voidaan jatkossa aloittaa, mikäli

- kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää **(Kaskinen 2021: ei kattamatonta alijäämää -> kriteeri ei täyty).**

- kunnan viimeisimmän konsernitilinpäätöksen alijäämä on vähintään 1000 euroa per asukas ja edeltävänä vuonna vähintään 500 euroa per asukas **(Kaskinen 2021: kriteeri ei täyty).**

TAI

- talouden tunnusluvut, jotka kertovat rahoituksen riittävydestä tai vakavaraisuudesta, täyttävät seuraavat raja-arvot kaksi vuotta peräkkäin:

1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikate suhteessa poistoihin on alle 80 prosenttia **(Kaskinen 2020: 47,5 % ja 2021: 28,4 % -> kriteeri täyttyy).**

2. kunnan tuloveroaste on vähintään 2,0 veroyksikköä korkeampi kuin painotettu keskimääräinen tuloveroaste kaikissa kunnissa **(Kaskinen 2021: 22,0 vrt. 20,98 -> kriteeri ei täyty).**

3. kunnan konsernitilinpäätöksen lainat ja vuokravastuut per asukas ylittää keskimääräisen kaikkien kuntien konsernitilinpäätösten lainat ja vuokravastuut per asukas -tunnusluvun vähintään 50 prosentilla **(Kaskinen 2021: avainluku puuttuu, vertailutietoja ei saatavilla).**

4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 **(Kaskinen 2020: 0,5 ja 2021: 0,7 -> kriteeri täyttyy).**

Kaskisissa 8. kesäkuuta 2022

Mirja Högstrand
puheenjohtaja

Anneli Tunttunen
varapuheenjohtaja

Heidi Fröjd
varajäsen

Ilkka Hovi
varajäsen

Ari Lehtonen
jäsen

Revisionsnämndens utvärderingsberättelse 2021

Revisionsnämnden 08.6.2022

REVISIONSNÄMNDENS UPPGIFTER

Revisionsnämnden skall i enlighet med kommunallagen § 121 årligen avge en utvärderingsberättelse om huruvida de av fullmäktige uppsatta målen för verksamheten och ekonomin har nåtts i kommunen och kommunkoncernen. Revisionsnämnden skall även utvärdera hur ändamålsenligt verksamheten har ordnats. Revisionsnämnden ansvarar därtill för övervakningen, att uppgifter till kommunens bindningsregister inlämnas i enlighet med kommunallagen § 84.

Till Kaskö stads revisionsnämnd hör fem ordinarie medlemmar, som var och en har en personlig ersättare. Stadsfullmäktige har valt en revisionsnämnd för mandatperioden 2021-2024 med följande sammansättning:

Ordinarie medlem

Mirja Högstrand ordf.
Anneli Tunttunen viceordf.
Jani Salo, medlem
Anni Cappel, medlem
Ari Lehtonen, medlem

Personlig ersättare

Kenneth Karlsson
Rolf Gådefors
Heidi Fröjd
Ilkka Hovi
Anu Lehtonen

Utvärderingsprocess och informationskällor

Revisionsnämndens utvärderingsarbete sker utgående från en fastställd utvärderingsplan för hela mandatperioden. De årliga tyngdpunktsområdena för utvärderingen har definierats i planen. Ett separat arbetsprogram görs årligen upp för utvärderingen av det aktuella budgetåret. Revisionsnämnden utvärderar hur de i budgeten fastställda målen för verksamheten och ekonomin har uppnåtts främst utgående från kommunens bokslut. Under budgetåret utvärderar revisionsnämnden kommunens verksamhet genom att ta del av organens protokoll, diskutera med förtroendevalda, tjänsteinnehavare och personal, vid behov besöka ett urval av kommunens verksamhetsenheter och genom att ta del av olika utredningar.

Revisionsnämnden har hållit fem protokollförda möten gällande verksamhetsåret 2021, hört ansvariga tjänsteinnehavare och bekantat sig med olika ansvarsområden i enlighet med arbetsprogrammet. Förvaltningssekreterare Marie Grannas har fungerat som nämndens sekreterare. BDO Audiator Ab har handhaft den lagstadgade revisionen med OFGR, CGR Andreas Holmgård som ansvarig revisor. Yrkesrevisorerna har på regelbunden basis deltagit i revisionsnämndens möten.

Bindningsregister

Enligt kommunallagen § 84 ansvarar revisionsnämnden för kommunens bindningsregister. Redogörelsen för bindningarna ska lämnas till revisionsnämnden som övervakar att skyldigheten iaktas och tillkännager redogörelserna för fullmäktige. Revisionsnämnden kan vid behov uppmana den som är skyldig att lämna en redogörelse att lämna en ny redogörelse eller komplettera sin redogörelse. Under året granskades och godkändes registret. 1 förtroendevald har trots uppmaningar inte lämnat in redogörelse över sina bindningar.

Behandling av utvärderingsberättelsen 2020

Med stöd av kommunallagen § 121 är styrelsen skyldig att ge fullmäktige ett utlåtande om de åtgärder som utvärderingsberättelsen föranleder. Revisionsnämndens utvärderingsberättelse för år 2020 behandlades vid det fullmäktigesammanträde som hölls den 10.6.2021.

Med anledning av den dåliga ekonomiska utvecklingen och eftersom stadgeenliga åtgärder inte till alla delar beaktats, b.la. gällande övervakningsrapporteringar, föreslog revisionsnämnden att stadsfullmäktige ber om skriftlig utredning av stadsstyrelsen senast den 30.9.2021 hur bristerna kommer att åtgärdas och hur faktureringen skall uppdateras.

Stadsfullmäktige noterade utvärderingsberättelsen för kännedom. Styrelsen har inte gett fullmäktige något skriftligt utlåtande på basis av observationerna i utvärderingsberättelsen trots kommunallagens bestämmelser.

Sammanfattning av år 2021 samt förslag till åtgärder

Kaskö fortsätter med att göra underskott och ekonomin är trots de balanseringsåtgärder som gjorts fortfarande svag. Stadens ackumulerade överskott per 31.12.2021 är ca 3,6 milj. euro. Överskott minskar i en snabb takt och Kaskö är på god väg att bli en kriskommun. Ifall stadens ekonomi inte balanseras kommer överskottet att vara förbrukat senast år 2024 eller 2025.

Enligt bokslutet avviker verksamhetsbidraget 10 % eller dryga 915 000 euro gentemot ursprunglig budget som stadsfullmäktige godkände i december 2020. Vi anser med detta som fakta att budgeteringen inte har varit tillförlitlig och att underbudgeteringen av utgifterna på driftsbudgeten har varit återkommande inom vissa områden, i synnerhet inom grundtryggheten. Vi har misslyckats med att anpassa verksamheten till inkomsterna och vi har en servicenivå med dyra köptjänster som främst förklarar stadens negativa ekonomiska spiral.

Detta förfarande med medveten underbudgetering utan att man gör något åt verksamheten har enligt vår mening vilselett stadsfullmäktige. Stadsfullmäktige behandlade och godkände budgetändringar hörande till driftsbudgeten 2021 i januari och februari 2022, dvs. efter räkenskapsperiodens utgång, vilket vittnar om att ekonomistyrningen och budgetuppföljningen har varit undermålig.

Revisionsnämnden efterlyser tydligt fastställda bindningsnivåer för resultaträkningsdelen, investeringsdelen och finansieringsdelen.

Vattenverkets ekonomi verkar vara i obalans och kräver åtgärder.

Bokslutet saknar tablåer över utfallet på koncernbolagens målsättningar vilket vi efterlyser framöver.

Vi rekommenderar att reparationsskulden för stadens byggnader dokumenteras så att kommunens organ och i sista hand fullmäktige har tillräckliga underlag för att kanalisera budgetmedlen till rätt ändamål.

Med anledning av ovanstående observationer rekommenderar vi, att stadsfullmäktige inbegär stadsstyrelsens skriftliga genmäle senast den 30.9.2022.

Budgeten och ekonomiplanen binder organ och personal och utgör samtidigt verktyg för styrning och tillsyn av dem. Enlig kommunallagen § 110 skall budgeten bestå av en driftsekonomi- och resultaträkningsdel samt en investerings- och finansieringsdel. Budgeten ska iakttas i en kommuns verksamhet och ekonomi.

För att fullmäktige skall kunna styra ekonomin och verksamheten så krävs att budgetens bindande verkan slås fast. Enligt budgetboken s. 7 är budgeten bindande på kostnadsställenivå i nämnderna (allmän förvaltning, grundtrygghetsnämnden, bildningsnämnden, tekniska nämnden). Förändringar i budgeten beslutas av fullmäktige. Revisionsnämnden noterar, att det saknas fastställd bindningsnivå för resultaträkningsdelen (skatter, statsandelar samt finansiella poster + avskrivningar), investeringsdelen och finansieringsdelen.

Utfallet 2021

Stadens ekonomi är fortsättningsvis svag och bokslutet uppvisar åter ett stort underskott i bokslutet 2021. Resultaträkningen uppvisar ett underskott på 1,2 miljoner euro jämfört med ett budgeterat underskott på 1,9 miljoner euro efter godkända budgetändringar. Det ackumulerade överskottet uppgick vid årsskiftet till 3,6 miljoner euro. Skattefinansieringen blev ca 0,5 miljoner euro bättre än budget och statsandelarna förverkligades 155 000 euro över budget vilket dämpar underskottet.

Problemen i Kaskö finns på driftsbudgeten. Jämfört med ändrad budget så är verksamhetsbidraget 94 000 euro mindre än budgeterat men stora budgetändringar på kostnadssidan gjordes och blev totalt 1 miljon under året. Avvikelsen jämfört med ursprunglig budget är stor och vi ifrågasätter om budgetens fullständighetsprincip har iakttagits, dvs. att kända intäkter och kostnader har beaktats i budgeteringen hösten 2020.

Tabellen nedan illustrerar avvikelse mellan ursprunglig budget och utfallet. Speciellt under åren 2020 och 2021 har avvikelserna varit väsentliga.

Nämnderna och stadsstyrelsen har ett ansvar att hålla sig inom de av kommunfullmäktige givna ramarna. På driftsbudgeten finns många budgetöverskridningar till vilka vi återkommer i utvärderingen av de olika avdelningarna.

Investeringsstakten var måttlig och under året investerades för 1,3 miljoner brutto. Kostnaderna överskrids med 315 000 euro. Eftersom fullmäktige inte har bestämt någon bindningsnivå så är det svårt att utvärdera utfallet men det finns överskridningar på projektnivå. T.ex. för vägar, gator och trafikmärken saknas anslag godkänt av fullmäktige medan det finns kostnader för 100 000 euro. Stadsfullmäktige har således ingen kontroll över projektanslagen varvid vi påpekar att bindningsnivån behöver definieras.

På investeringsdelen finns en intäkt på 817 000 euro som är en försäkringsersättning för industrifastigheten som skadades av en eldsvåda. Denna ersättning har inte budgeterats vilket snedvrider investeringsdelens utfall.

Lånestocken ökade med 823 000 euro netto och i denna summa ingår den checkräkningslimit som staden använder för likviditeten. Stadens skuldbörda uppgick vid årsskiftet till 6,8 miljoner euro eller 5 253 euro per invånare. Skuldsättningen ligger långt över landets medeltal. Nyckeltalet kassadagar per 31.12.2021 var 0 vilket innebär att kassan var tom vid årsskiftet.

Utvärdering av organens verksamhet och ekonomi

Revisionsnämnden bedömer att målsättningarna för tekniska avdelningen verksamhet har uppnåtts till väsentliga delar. För en del målsättningar saknas + och – tecken i bokslutet vilket gör det svårt att ta ställning om målen har uppnåtts. De ekonomiska målsättningarna uppnåddes inte eftersom det finns många väsentliga överskridningar på driftsbudgeten.

Staden har reparationsskulder på sina fastigheter som inte finns dokumenterade i budgeten. Vi rekommenderar att denna dokumenteras så att kommunens politiska beslutsfattare har rätt information och adekvata verktyg för att fatta beslut om budgetmedlen.

Vattentjänstverket redovisas som en skild balansenheter. Tanken är att vattenförsörjningen som är affärsmässig skall vara ekonomiskt självbärande. Vattentjänstverket uppvisade i det särredovisade bokslutet ett minusresultat på 57 000 euro. Driftsbudgeten avviker 137 000 euro netto. Vattentjänstverkets ekonomi behöver ses över och balanseras.

Utvärdering av koncernens verksamhet och ekonomi

Ett fullständigt koncernbokslut innefattande resultaträkning, finansieringsanalys och balansräkning har uppgjorts. I kommunkoncernen ingår alla samkommuner som kommunen är medlem i samt stadens dotterbolag.

År 2021 uppvisar kommunkoncernen ett underskott på drygt 0,940 miljoner euro. Det ackumulerade överskottet i kommunkoncernen är 4,1 miljoner euro vilket är lite bättre än stadens ackumulerade överskott. Koncernbalansräkningens slutsumma uppgår till 21,7 miljoner euro. Kriskommunkriterierna i kommunallagens § 118 fokuserar till stor del på kommunkoncernens nyckeltal. För 2021 är några av dessa över gränsvärdena.

Stadsfullmäktige har i budgetboken på s. 13-15 slagit fast bindande målsättningar på dotterbolagen. Bokslutet saknar tablåer över utfallet på koncernbolagens målsättningar vilket vi efterlyser framöver. Även koncernledningen behöver uppdateras och återrapporteringen till koncernledningen förbättras.

Kriterier för en kriskommun

Kriterierna för kommun i särskilt svår ställning har förnyats. De nya kriterierna beskriver bättre kommunens ekonomi ur olika synvinklar. De nya gränsvärdena tillämpas första gången år 2022, utifrån nyckeltalen i boksluten för 2020 och 2021.

Utvärderingsförfarande kan i fortsättningen inledas:

- om kommunen inte har täckt ett underskott i kommunens balansräkning (**Kaskö 2021: inget underskott som saknar täckning -> kriteriet uppfylls inte**).

- om underskottet i kommunens senaste koncernbokslut är minst 1000 euro per invånare och året innan minst 500 euro per invånare (**Kaskö 2021: kriteriet uppfylls inte**).

ELLER

- om de ekonomiska nyckeltal som beskriver tillräckligheten eller soliditeten i finansieringen två år i följd har uppfyllt följande gränsvärden:

Förvaltning

Revisionsnämnden bedömer att de verksamhetsmässiga målsättningarna inte har uppnåtts till alla delar. Förvaltningsstadgan har inte uppdaterats trots att stadens organisation har ändrats från och med 1.1.2021. Upphandlingsanvisningarna, intern kontroll-direktivet och koncerndirektivet uppdaterades inte enligt målsättningarna. Kartläggningen av reparationsbehovet på stadens fastigheter förverkligades inte.

De ekonomiska målsättningarna uppnåddes inte på fullmäktiges bindande nivå eftersom kostnadsstället fullmäktige och styrelse överskrider sitt anslag med 139 000 euro. Detta kompenseras av att andra kostnadsställen under förvaltningen gjorde underskridningar.

Stadsfullmäktige har den 20.1.2022 och 17.2.2022 behandlat budgetändringar som hör till driftsbudgeten 2021. Behovet av ändringar har enligt oss tillkommit på grund av att den egna kontrollen och budgetuppföljningen har varit bristfällig och utgör inget undantagsfall enligt förvaltningsstadgan § 96. Stadsstyrelsen och stadsdirektören ansvarar i sista hand för budgetuppföljningen för hela staden. Med hänvisning till de avvikelser som finns så anser vi att stadsstyrelsen inte lyckats med ekonomistyrningen till alla delar.

Målsättningarna för verksamheten kunde utvecklas och göras mera tydliga och mätbara för näringstjänsterna och turismverksamheten.

Grundtrygghet

Revisionsnämnden bedömer att målsättningarna för grundtrygghetens verksamhet har uppnåtts till väsentliga delar trots coronapandemins inverkan på verksamheten. De ekonomiska målsättningarna uppfylls inte eftersom det förekommer flera väsentliga överskridningar på driftsbudgeten.

Grundtryggheten har haft en servicenivå som har varit beroende av dyra köptjänster vilket inte matchar Kaskö stads intäkter. Revisionsnämndens tidigare påpekanden om att staden bör gå igenom sina kostnader för grundtrygghet och jämföra servicenivån med andra motsvarande storleks kommuner samt skrida till åtgärder för att få kostnaderna att närma sig jämförelsekommunernas kostnader har inte hörtsammats. Övergången till samkommunen Österbottens Valfärdsområde från och med 1.1.2022 kommer sannolikt på sikt att ändra på servicenivån i Kaskö.

Utbildning

Vi bedömer att målsättningarna för bildningens verksamhet har uppnåtts till väsentliga delar. Coronapandemin medförde stora utmaningar för skolorna och småbarnspedagogiken med bl.a. distansstudier och specialarrangemang. Gällande elevvården noteras brister pga. personalbrist.

Målsättningarna för ekonomin uppnåddes inte till alla delar eftersom daghemmets och idrottshallens anslag överskrider med 15 000 euro och 32 000 euro respektive. Helhetsmässigt underskreds bildningens personalkostnader med 92 000 euro.

Tekniska avdelningen

1. årsbidraget i förhållande till avskrivningarna i kommunens koncernresultaträkning är under 80 procent (**Kaskö 2020 47,5 % och 2021 28,4 % -> kriteriet uppfylls**).
2. kommunens inkomstkattesats är minst 2,0 procentenheter högre än den vägda genomsnittliga inkomstkattesatsen för alla kommuner (**Kaskö 2021: 22,0 jfr 20,98 -> kriteriet uppfylls inte**).
3. beloppet av lån och hyresansvar per invånare i kommunens koncernbokslut överskrider det genomsnittliga beloppet av lån och hyresansvar i alla kommuners koncernbokslut med minst 50 procent (**Kaskö 2021: nyckeltalet saknas, ingen jämförelseinformation tillgänglig**).
4. koncernbokslutets kalkylmässiga låneskötselbidrag är under 0,8 (**Kaskö 2020 0,5 och 2021 0,7 -> kriteriet uppfylls**)

Kaskö den 08 juni 2022

Mirja Högstrand
ordförande

Anneli Tunttunen
vice ordförande

Heidi Fröjd
ersättare

Ilkka Hovi
ersättare

Ari Lehtonen
medlem